VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Euroopan unionin rahoittama
NextGenerationEU

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtakunnallisesta osaamistietovarannosta ja siihen liittyviksi laeiksi

Perustuslakivaliokunta 7.11.2025
Hallitussihteeri Elisa Kotiniemi, opetus- ja kulttuuriministeriö

Keskeiset ehdotukset

- Hallituksen esityksessä ehdotetaan sääntelyä kahdesta tietovarannosta liittyen Osaamispolku-palveluun
  1) Osaamistietovaranto: henkilöt voivat vapaaehtoisesti tallentaa, ylläpitää, hallinnoida ja hyödyntää tietoa osaamisestaan
     - Ehdotettu laki valtakunnallisesta osaamistietovarannosta sisältää säännökset tietosuojasta ja palvelua ylläpitävien viranomaisten tehtävistä
  2) Koulutustarjonnan tietovaranto: tietoa koulutusmahdollisuuksista
     - Nykyiseen opinto- ja tutkintorekisterilakiin ehdotetaan sääntelyä tietojen laajuudesta, laadusta ja käyttötarkoituksista
- Lait ehdotetaan voimaan vuoden 2026 alusta

Lähtökohdat perusoikeuksien näkökulmasta

- Tarkoituksena tukea henkilöiden koulutus- ja urasuunnittelua, osaamisen ylläpitämistä ja työllistymistä
    - Edistäisi perustuslaissa turvattuja sivistyksellisiä ja työllisyyteen liittyviä oikeuksia
- Osaamispolun käyttäminen olisi henkilöille vapaaehtoista, eikä se olisi edellytyksenä minkään julkisen vallan vastuulla olevan palvelun, etuuden tai muun suorituksen saamiselle
- Osaamispolkua voisi joiltain osin hyödyntää anonyymisti, mutta henkilöä tukisivat laajemmin toiminnallisuudet, jotka edellyttävät henkilötietojen käsittelyä ja joista osa hyödyntää tekoälyä

Tekoälyn käyttö

- Hallituksen esitys on ensimmäisiä, joissa ehdotetaan sektorikohtaista sääntelyä tekoälyn käytöstä
- Sääntelyn tarve liittyy henkilötietojen suojaan tekoälyä käytettäessä
  - Koulutus- ja työmahdollisuuksien kartoittaminen ja esittäminen henkilölle käsittelemällä henkilötietoja pelkästään automaattisesti (5 §)
    - Edellyttää henkilön valintaa ja informointia
    - Osaamispolussa ei tuoteta viranomaisen ratkaisuja, vaan valinnat tekee henkilö itse
  - Henkilötietojen käyttö tekoälyä hyödyntävien palvelun toiminnallisuuksien kehittämiseen (6–7 §)
    - Lähtökohtaisesti anonymisoimalla henkilötiedot
    - Oikeus kieltää henkilötietojen käyttö tekoälyä hyödyntävien toiminnallisuuksien kehittämiseen

Omien tietojen hallinnointi

- Henkilöillä olisi laaja mahdollisuus hallinnoida osaamistietovarantoon tallennettavia ja siellä olevia tietojaan
- Henkilöiden omat tarpeet ja valinnat määräisivät pitkälti osaamistietovarantoon tallennettavia tietoja sekä niiden säilytysaikaa ja käyttöä (3, 4 ja 9 §)
    - Opetushallituksella velvollisuus ohjata informoinnilla
- Tietojen luovuttaminen edellyttäisi yleensä henkilön suostumusta, jotta voitaisiin turvata yksityiselämän suojaa ja edistää jokaisen oikeutta kehittää itseään

Kiitos!

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Euroopan unionin rahoittama
NextGenerationEU